

**FOLKBILDNINGSFÖRBUNDETS  
VERKSAMHETSBERÄTTELSE  
MED ÅRSBOKSLUT 2003**





## INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

<b>Förord</b>	5
<b>Verksamhetsberättelse 2003</b>	7
<b>Medlemsorganisationer</b>	8
<b>Omvärldsanalys</b>	9
Utveckling av samhällsstödet	9
De tio studieförbundens verksamhet	9
Utveckling av avdelningarnas ekonomi	10
Pressmeddelande och debattartiklar	10
Folkbildning som lokal utvecklingskraft	12
<b>Kommunikation</b>	13
Utvärdering av kommunikationsarbetet	13
Dialog med länsbildningsförbunden	15
<b>Agera</b>	16
Opinionsbildning och lobbning	16
Underlag för lobbingsarbetet	17
Lobbingsaktiviteter	18
<b>Reagera</b>	19
Moms	19
Bokföring för ideell sektor	20
Distansavtalslagen	20
Statliga utredningar om folkbildningen	20
Folkbildningens framsyn	20
Annan intressebevakning	21
Folkrörelseforum	21
Remisser	21
<b>Förmedla</b>	22
Hemsidan	22
E-NYTT	22
<b>Förädla</b>	22
Länsbildningsförbundens kvalitetsarbete	23
<b>Samverkan</b>	24
Länsbildningsförbunden	24
Rikskonferensen	24
Verksamhetskonferensen	24
Nordiskt	24
Kulturverksamhet	24
Projekt	25
Arbetsrättslig förhandlingsverksamhet	26
Övrig förhandlingsverksamhet	26
<b>Inre demokrati</b>	27
Styrelsen arbete	27
Ändrade stadgar	27
Förbundsmöten	27
Ordförandekonferensen	28
Folkbildningsrådet	28
Förbundskansli	28
<b>Organisation</b>	29
Regionala organ	30
Representation	31
<b>Ekonomi</b> och bokslut för 2003	32



## FÖRORD

Kraftsamling ger resultat. Det är en slutsats som kan dras av Folkbildningsförbundets satsningar på kommunikationsarbetet under året. Under 2003 har pressutrymmet ökat påtagligt jämfört med 2002. Extra roligt är det att nästan hälften av alla pressklipp är debattartiklar, framför allt kring de lobbningsteman som genomförts. En viktig uppgift för förbundet är att stödja den regionala och lokala nivån med underlag för det opinionsbildande arbetet. Att arbetsformerna för den gemensamma kommunikationen börjar få genomslag kan vi se i det ökade debatterandet på lokal nivå. Det visar på vikten av att gemensamt lyfta en speciell fråga och att samordna insatserna i tid och över hela landet för att nå ut med ett budskap.

Även kvalitetsfrågorna har placerats högt upp på dagordningen både i Folkbildningsförbundet, länsbildningsförbunden och i studieförbunden. Många samtal har förts, genomlysningar har gjorts och studieförbunden har i flera fall arbetat med interna styrdokument av olika slag.

Under året har ett ökat fokus lagts på att utveckla förbundets roll som intresseorganisation, och därmed också att tydliggöra rollfördelningen mellan Folkbildningsförbundet och Folkbildningsrådet. Det har bl a medfört att förbundet strävat efter att spela en aktivare roll som medlem i Folkbildningsrådet.

I syfte att öka inflytandet från förbundets högsta beslutande organ ändrades förbundets stadgar vid en extra förbundsstämma i september. Förändringen innebär att förbundsstämman väljer styrelsen, att suppleanter inte längre utses och att länsbildningsförbundens samt personalens representanter i fortsättningen adjungeras.

Åke Gustavsson  
ordförande



## Verksamhetsberättelse 2003

### **Att anordna agitation för folkbildningsarbetet – lika viktigt nu som då**

År 2003 skrev Folkbildningsförbundet historia. Studiecirkelns 100-årsjubileum som firades 2002, följdes 2003 av Folkbildningsförbundets 100-årsjubileum. Det firades med ett tårtkalas där Folkbildningsförbundets förste förbundssekreterare, Ralph Uddman, höll ett gratulationstal och gav en översiktlig historik av förbundets hundra första år. Av arbetsordningen från 1903 framgår att opinionsbildningen då som nu är en prioriterad fråga för Folkbildningsförbundet. Där stadgas att det åligger öfverstyrelsen *Att anordna agitation för folkbildningsarbetet*.

År 2003 präglades förbundets arbete av det gemensamma kommunikationsarbetet, med fokus på lobbingsinsatser. Förbundskansliet har genomfört aktiviteter på nationell nivå samt arbetat fram material och underlag för regionala och lokala aktiviteter utifrån en tematisk plan med bestämda tidsramar. De teman som styrelsen fastställt är resultatet av en omvärldsanalys kopplad till studieförbundens arbete med de av staten prioriterade målgrupperna. Det första lobbningstemat handlade om studieförbundens rockmusikverksamhet, följt av utvecklingen av kommun- och landstingsbidragen till studieförbunden. Därefter koncentrerades insatserna kring studieförbundens betydelse för folkhälsan och den statliga utvärderingen, SUFO 2.

Intressebevakningen har präglats av arbetet mot en EU-anpassning av momsen för ideella föreningar där fortlöpande aktiviteter, underlag och kontakter skett under året.

Det "inre" arbetet har fortsatt inriktats på kvalitetsarbetet där ett Nationellt etikforum startat sitt arbete. De interna styrfrågorna har behandlats vidare under året och detta har medfört att såväl ett ordinarie som ett extra förbundsmöte hållits. I datasamverkansarbetet Gustav har under året ytterligare ett av studieförbunden, Medborgarskolan, hälsats välkommen vilket har inneburit arbete med anpassningar av olika system samt en relativt omfattande utbildningsverksamhet.

Under året har ett stort antal studieförbundsenheter och länsbildningsförbunden engagerat sig i aktiviteter i samband med folkbildningens framsyn och förbundet arrangerade under våren ett par konferenser som knöt an till det arbetet.

En angelägen utmaning de närmaste åren blir att utveckla den lokala dialogen med kommunerna. Här kommer de lokala samråden att få en avgörande betydelse. En viktig uppgift för Folkbildningsförbundet och vårt regionala organ länsbildningsförbunden blir att främja utvecklingen av fungerande samråd i kommunerna och att stödja samråden i strävandena att synliggöra den betydelse studieförbundens verksamhet har för medborgarnas och kommunernas utveckling.

Maicen Ekman  
generalsekreterare

### **Medlemsorganisationer**

Arbetarnas Bildningsförbund, ABF

Folkuniversitetet

Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, NBV

Sensus studieförbund

Studieförbundet

Studieförbundet Bilda

Studieförbundet Medborgarskolan

SV, Studieförbundet Vuxenskolan

Idrottsutbildarna, SISU

Tjänstemännens Bildningsverksamhet, TBV

## OMVÄRLDSANALYS

### Utveckling av samhällsstödet

Samhällsbidragen till studieförbunden har minskat kraftigt sedan början av 90-talet. I reellt värde har statsbidraget urholkats i takt med inflationen. Den största minskningen skedde redan 1991/92 då statsanslaget minskade med 300 mkr. De senaste fem åren har statsanslaget ökat med 1 % varje år och har således inte hållit jämna steg med prisutvecklingen.

De kommunala bidragen har minskat än mer drastiskt. Förbundet sammanställer årligen, med hjälp av underlag från de 20 länsbildningsförbunden, uppgifter om landstingens och kommunernas stöd till studieförbunden. Kommunbidragen har sedan början av 90-talet i det närmaste halverats. Under de senaste tio åren har kommunbidragen minskat med ca 155 miljoner kronor eller nära 21 % (utan indexomräkning) En jämförelse fem år bakåt i tiden visar en minskning med drygt 28 miljoner kronor eller 6 %.

*Kommunernas generella bidrag* till studieförbunden minskade mellan åren 2002 och 2003 med 4,9 miljoner kronor eller 1,1 %. Detta är den minsta neddragningen i kronor räknat under den senaste tioårsperioden. För kommande år har dock fler signaler inkommit om ytterligare kraftiga neddragningar. Det genomsnittliga kommunbidraget 2003 var 49,35 kr/innevånare att jämföra med 50,07 kronor per innevånare föregående år. Sammanlagt uppgick de generella kommunala bidragen till 441,4 miljoner kronor. Därtill ger ett antal kommuner riktade bidrag för t ex olika projekt. De riktade bidragen 2003 uppgick till nästan 10 miljoner kronor.

Hela sju kommuner gav inte något bidrag alls till studieförbundens verksamhet. Av dessa finns fem i Stockholms län. Den största neddragningen av bidraget skedde i Lund som minskade sitt bidrag med nära 2 miljoner kronor.

Under 2003 ökade 51 kommuner sina bidrag i kronor räknat, 71 minskade och 168 hade oförändrat bidrag. Den största ökningen i kronor räknat stod Stockholms kommun för med 3 miljoner kronor och Järfälla aviserade en ökning med 500 000 kronor vilket innebar en fördubbling av bidraget. I Järfälla blev sedan den verkliga ökningen 400 000 kronor. Det högsta genomsnittliga bidraget per innevånare gav, liksom föregående år, Eskilstuna kommun med 142,04 kr/inv.

Liksom för år 2002 ökade de samlade landstingsbidragen till studieförbund och länsbildningsförbund något under 2003. Det samlade generella bidraget uppgick till 298 miljoner kronor vilket innebar en ökning med 2,3 miljoner kronor och motsvarade ett genomsnitt på 33,55 kr per innevånare. Av detta bidrag utgjorde stödet till studieförbunden 289 miljoner kronor och 8,7 miljoner kronor avsåg länsbildningsförbunden. Därtill gav landstingen riktade bidrag och projektmedel som uppgick till 9,3 miljoner kronor.

Ser man till verksamhets- och anslagsutvecklingen i såväl ett tio- som femårsperspektiv genomför studieförbunden i dag en större verksamhet med ett i realiteten betydligt lägre offentligt stöd.

### De tio studieförbundens verksamhet

De tio studieförbunden arrangerade under 2003 cirka 312 000 studiecirklar med drygt 2,4 miljoner deltagare. Andelen kvinnor var 57 procent. Tjugo procent av deltagarna tillhörde de prioriterade målgrupperna arbetslösa, funktionshindrade och invandrare. Andelen kvinnor var något lägre i verksamheten med de prioriterade målgrupperna.

Antalet deltagare minskade totalt med cirka 65 000 jämfört med året innan. Åldersgruppen 13-24 ökade dock med 4 200 deltagare. Gruppen utgjorde 16 procent av deltagarna. 20 procent var ålderspensionärer och 64 procent i åldrarna 25 till 64 år.

De estetiska ämnena hade flest studietimmar och deltagare, följda av samhällsvetenskap och information.

Nära 220 000 kulturprogram genomfördes med mer än 15,6 miljoner besökare/ deltagare. Bland kulturprogrammen dominerade föreläsningarna, som också ökade jämfört med 2002. Därefter följde sång/musik.

Studieförbundens cirkelverksamhet, räknat i studietimmar och deltagare, minskade med 3 procent jämfört med året innan. Antalet genomförda studiecirkelar minskade med 1,5 procent. Antalet genomförda kulturprogram ökade med 2 procent och antalet arrangemang i form av annan gruppverksamhet ökade med cirka 7 procent.

### **Utvecklingen av avdelningarnas ekonomi**

Förbundets årliga sammanställning av studieförbundsavdelningarnas ekonomi visar att det samlade verksamhetsresultatet efter avskrivningar för 2002 var negativt med nära 90 miljoner kronor. Det samlade överskottet år 2000 var ca 10 miljoner kronor för att året därpå följas av ett samlat underskott med ca 70 miljoner kronor. Den negativa ekonomiska utvecklingen för avdelningarna har alltså fortsatt och förvärrats under 2002.

Statsbidraget utgjorde nästan 30 % av intäkterna och kommunbidragets andel, som fortsatt att sjunka, uppgick till 12,36 %. Deltagarintäkterna höll sig på i stort sett samma nivå. De utgjorde ca 26 % av intäkterna. Av 512 avdelningar (i åtta studieförbund) redovisar nära 57 % negativt resultat efter finansiella poster och bokslutsdispositioner. Föregående år var den andelen ca 55 %.

En jämförelse fem år tillbaka i tiden visar följande:

Personalkostnadernas andel av de totala kostnaderna har sjunkit från ca 57 % till ca 51 %.

Studiematerialets andel av kostnaderna är relativt oförändrad 10 %.

Statsbidragets andel av intäkterna har sjunkit från ca 31,5 % till ca 30 %.

Kommunbidragets andel har sjunkit från ca 15,5 % till ca 12,5 %.

Deltagarintäkternas andel av intäkterna har sjunkit från ca 27,5 % till 26,5 %.

Uppdragsutbildningens andel av ekonomin ligger på en relativt oförändrad nivå om ca 12 %.

### **Pressmeddelanden och debattartiklar**

Årets sammanställning av pressklipp visar att Folkbildningsförbundet och andra aktörer inom folkbildningen under året har intensifierat sina mediekontakter. Jämfört med 2002 har pressutrymmet ökat. Det framgår främst i samband med teman och andra lobbingsinsatser.

2002 publicerades totalt: 253 artiklar exklusive dubletter.

2003 publicerades 382 artiklar, exklusive dubletter och 545 inklusive dubletter.

Procentuellt utgjorde debattmaterialet drygt 42 procent. Om man därtill lägger tidningsmaterial baserat på pressmeddelanden från Folkbildningsförbundet, i samband med lobbingsarbetet, blir andelen ännu högre.

Extra intressant är 2003 års ökning om man beaktar att uppgifterna från år 2002 delvis omfattar en ”aktiv” kampanjperiod, Cirkeln runt 100”, som redan den genererade mycket press.

Debatten har varit intensiv med en påtaglig ökning under hösten och i viss mån även i juni i samband med årets första lobbningstema och reaktionerna på förslaget i en statlig utredning att momsbelägga ideell verksamhet. Debattämnen ”spiller över” månad efter månad och förekommer inte bara i samband med temaveckorna. Tvärtom återkommer de ofta i förnyad form eller som ompublicerade debattartiklar.

Under årets sista två månader, då det inte förekom teman eller specifika lobbingsinsatser från Folkbildningsförbundets sida, har folkbildning och demokrati och folkbildningens framtid tillkommit som centrala debattämnen.

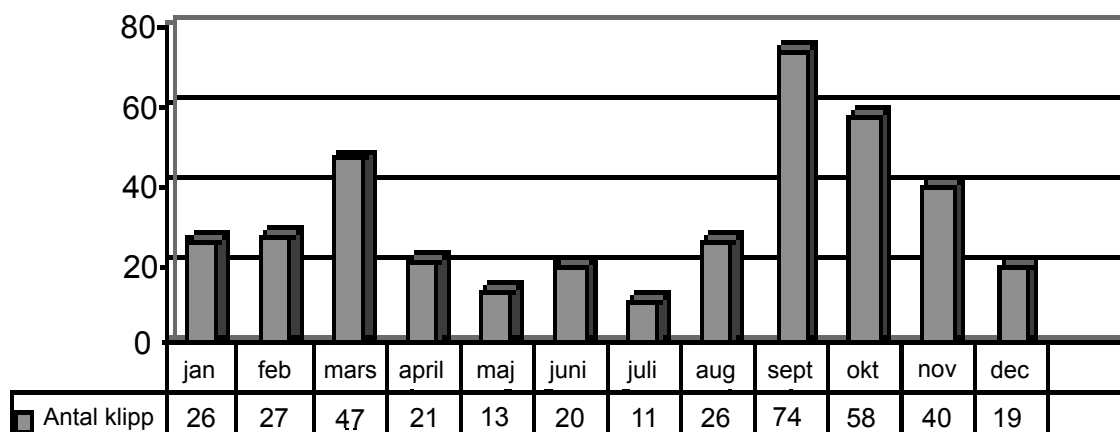
De teman som har genererat mest press under 2003 är i ordningsföljd:

- Utvecklingen av kommunbidragen
- Reaktionen mot momsutredningens förslag
- Folkhälsa
- Studieförbundens rockverksamhet.

Tonen i artiklarna är genomgående positiv eller neutral till folkbildningen men negativ press förekommer och handlar då om påstådda eller verkliga oegentligheter i studieförbundens verksamhet/verksamhetsrapportering. Under 2003 har det framförallt rört sig om uppmärksamheten kring granskningarna i Trollhättan och Piteå.

Fördelningen mellan olika typer av press, visar att lokalpressen är överlägset den största arenan. I sammanhanget är det värt att notera att både Metro och City, som är lokaltidningar i storstadsregionerna, ägnar förhållandevis stort utrymme åt studieförbundens verksamhet.

#### ANTAL ARTIKLAR/månad - exklusive dubletter:



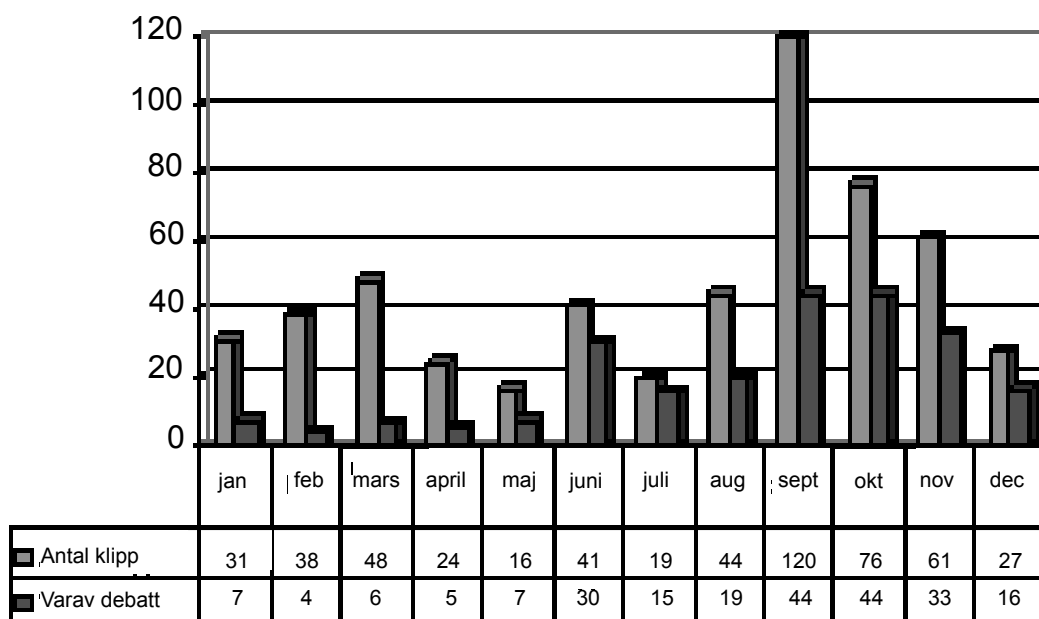
Totalt: 382 klipp

#### Kommentar till diagrammet:

Exkl. dubletter = antal olika/unika artiklar.

Att antalet publicerade artiklar i mars kraftigt överstiger övriga månader under våren beror på de, för folkbildningen negativa, artiklar som publicerades om ifrågasatt verksamhet i Trollhättan och Piteå. Juni, september och oktober är månader med tema- eller lobbingsverksamhet. Men publiceringen av debattartiklar på teman och andra ämnen fortsatte även i november och i viss mån december.

## ANTAL ARTIKLAR/månad - inklusive dubbletter, varav antal debatt:



Totalt: 576 klipp varav 200 debatt

### Kommentar till diagrammet:

Juni: kultur och moms, september: kommunbidragsstatistiken, oktober folkhälsa. November: blandning av lobbyningsteman men också debatt kring folkbildning och demokrati.

### Folkbildningen som lokal utvecklingskraft

Mot bakgrund av utvecklingen med minskande kommunbidrag samtidigt som studieförbundens lokala närvaro minskar är det angeläget att finna nya former för en fungerande dialog mellan studieförbunden och kommunerna.

Folkbildningsförbundet initierade år 2001 pilotprojektet "Folkbildning som lokal utvecklingskraft" i Vingåkers och Strängnäs kommuner i samverkan med Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Länsbildningsförbundet i Sörmland. Syftet var att öka medvetenheten hos politiker och tjänstemän om studieförbundens roll och betydelse i kommuner och landsting. Ett annat syfte var att utifrån en gemensam omvärldsanalys skapa en förtroendefull dialog mellan kommunen, landstinget och studieförbunden i syfte att öka förutsättningarna för en positiv utveckling i kommunen som gör den attraktiv för medborgarna att leva och bo i.

Förbundets mål har varit att synliggöra att studieförbunden genom att tillgodose människors behov av mötesplatser och underlätta deras möjligheter att påverka samhällsutvecklingen har en betydelsefull roll för medborgarnas välbefinnande och lokalsamhällets utveckling.

Erfarenheterna både från kommuner och studieförbund är att det har blivit lättare att ta informella kontakter "när man fått ett ansikte". De kontakter som kanske särskilt har utvecklats är kontakterna mellan studieförbunden och företrädare för andra än kulturnämnderna, exempelvis stadsbyggnadskontoret i Strängnäs och Vuxenutbildningscentrum i Vingåker.

Som ett resultat av projektet använder numera Strängnäs kommun det lokala samrådet som samtalspart. Samrådet har skrivit ett avtal med kommunen och får ett särskilt bidrag för sitt arbete med att företräda alla studieförbunden.

En slutrapport från pilotprojektet publicerades under året och erfarenheterna från projektet spreds på olika sätt; genom hemsidan, pressmeddelande och konferenser. Bland annat arrangerades en central konferens i samarbete med Svenska Kommunförbundet inom ramen för framsynsarbetet. Erfarenheterna spreds även vid olika seminarier samt vid politiker- och mediekontakter.

## **KOMMUNIKATION**

*Målet med Folkbildningsförbundets kommunikation är att stärka studieförbundens ställning i samhället genom att sprida kunskap och insikt om studieförbundens arbete.*

Utifrån den strategiska plan som beslutades av förbundsmötet i april 2001 samt den kommunikationsstrategi och handlingsplan för gemensam kommunikation som styrelsen har antagit, ska förbundet AGERA, REAGERA, FÖRMEDLA och FÖRÄDLA. I handlingsplanen anges uppgiftsfördelning och samverkan mellan Folkbildningsförbundet och dess medlemmar och länsbildningsförbunden.

Under perioden 2003-2004 prioriteras lobbning i syfte att säkra och öka samhällsstödet till studieförbunden. De tematiska lobbingsinsatserna har konkretiserats i en produktionsplan.

### **Utvärdering av kommunikationsarbetet**

Det gemensamma kommunikationsarbetet utvärderades under 2003 och avrapporterades vid ordinarie förbundsmöte i april samt vid det extra förbundsmötet i september. Analysen av det gemensamma kommunikationsarbetet skedde genom att tre av de projekt som bedrevs mellan 2001-2003 utvärderades, nämligen Cirkeln runt 100, Etikprojektet och Folkbildning som lokal utvecklingskraft (Sörmlandsprojektet). Därutöver analyserades andra, redan etablerade, samarbetsformer. De tre utvärderade projekten var av olika karaktär och svarade mot olika delar i målformuleringen för förbundets kommunikationsarbete.

Utvärderingen visade att kraftsamlingen gav resultat, både när det gäller mediegenomslag och politikerkontakter. Dessutom gav satsningen internt mervärde.

Firandet av studiecirkeln 100-årsjubileum genom satsningen *Cirkeln runt 100* blev den första stora möjligheten att arbeta i enlighet med Folkbildningsförbundets nya inriktning och styrdokument och pröva det arbetssätt och den uppgifts- och rollfördelning som beslutats av förbundsmötet.

Syftet var att lyfta fram och profilera nyttan med den verksamhet som studieförbunden bedriver, ytterst för att öka medvetenheten och insikten hos politiker och andra beslutsfattare om studieförbundens betydelse för samhället och individen. Ett annat syfte var att stärka självkänslan inom folkbildningen. Satsningen byggde på lokala och regionala aktiviteter där Folkbildningsförbundets roll har varit att samordna, ge stöd och underlag för de lokala och regionala aktiviteterna i form av idéer, verktyg, arbetsmaterial och information. Utmaningen var att åstadkomma en kraftsamling genom en mix av aktiviteter som skulle samordnas och genomföras samtidigt runt om i landet.

Utvärderingen visar att Cirkeln runt 100 var en framgångsrik kampanj. En mängd aktiviteter skapades lokalt och den samlade satsningen nådde ut till politiker och press, både på lokal och central nivå. Detta visar på vikten av att samordna insatserna i tid och över hela landet för

att nå ut med ett budskap. En uppskattad effekt har varit att de lokala samråden vitaliserats genom en gemensam uppgift.

Även *etikprojektet* innebar en kraftsamling över hela landet, inom samtliga studieförbund och på alla nivåer. Kvalitetsfrågorna placerades högt upp på dagordningen både i Folkbildningsförbundet, länsbildningsförbunden och i studieförbunden. Många samtal fördes, genomlysningar gjordes och studieförbunden arbetade i flera fall med interna styrdokument av olika slag.

*Folkbildning som lokal utvecklingskraft* visade hur en kraftsamling på lokal nivå kan leda till ökat samarbete studieförbunden emellan liksom till ökade kontakter med politiker och tjänstemän i kommunen.

En av frågeställningarna i utvärderingen var hur arbetssättet fungerat i den givna strukturen utifrån styrdokument och projektplaner. Utvärderingen visade att de flesta länsbildningsförbunden var nöjda eller mycket nöjda med samarbetet med Folkbildningsförbundet. Det arbetssätt som har utvecklats med digital kommunikation kompletterad med redan etablerade mötesformer har fungerat bra, i synnerhet med tanke på hur nytt arbetssättet är.

Den externa utvärderaren gjorde bedömningen att arbetssättet fungerat bra men att det finns problemen runt struktur och ansvarsområden.

Trots omfattande diskussioner och skrivningar om arbets-, ansvars- och rollfördelning konstaterar utvärderaren att de olika aktörerna har olika bilder av varandras roller, befogenheter och ansvar. Man har också oklara uppfattningar om vad som uträttas på olika "nivåer" och också mellan länsbildningsförbunden upplever man sin roll olika och har olika syn på hur man önskar att Folkbildningsförbundet ska agera. Även inom studieförbunden som samtliga finns representerade i Folkbildningsförbundets styrelse finns mellan olika nivåer skilda uppfattningar om hur väl förankrat i "verkligheten" Folkbildningsförbundet är.

Också i kvalitetsarbetet finns en del motstridiga förväntningar från länsbildningsförbunden främst på vilka insatser Folkbildningsförbundet ska svara för och från centralt studieförbundshåll finns skilda uppfattningar om vilken roll länsbildningsförbunden ska ha i kvalitetsarbetet.

En slutsats är att alla inblandade parter behöver fortsätta att kommunicera kring detta för att reda ut sina respektive roller och skapa rätt förväntningar på varandra.

*Hur har kommunikationen fungerat mellan olika aktörer och nivåer?*

Den externa utvärderarens bedömning är att de flesta i studieförbunden centralt har tyckt att samarbetet med och kommunikationen från Folkbildningsförbundet har varit bra.

Kommunikationsvägarna i en så komplicerad organisationsstruktur som studieförbundens är snåriga, och risken för att det ska bli brott i kommunikationskedjan är uppenbar.

Om gemensamma kraftsamlingar ska bli framgångsrika är det samtidigt avgörande att kommunikationskedjan inte bryts, inte minst för förankringsprocessen. Det krävs ansträngningar från alla parter, och via flera kanaler för att kommunikationen ska fungera.

Genom de utvärderingar som gjorts av de tre projekten Cirkeln runt 100, Etikprojektet och Sörmlandsprojektet och de övriga etablerade samverkansformerna mellan förbundet och

länsbildningsförbunden kan konstateras att vissa länsbildningsförbund knappast kan sägas fungera som regionala organ till förbundet.

Detta gäller främst de obemannade länsbildningsförbunden. Detta till trots kan det konstateras att när det gäller satsning på Cirkeln runt 100 har samtliga länsbildningsförbund utom ett ”hängt på” och genomfört aktiviteter med anledning av jubileet.

Följande utvärderingsrapporter har tagits fram:

- Intervjuer med studieförbundens lokala enheter; delrapport i utvärderingen av Cirkeln runt 100
- Kvalitativa intervjuer med länsbildningsförbunden; delrapport i utvärderingen av Cirkeln runt 100
- Kvalitativa intervjuer med studieförbundens informationsansvariga; delrapport i utvärderingen av Cirkeln runt 100
- Kvalitativa intervjuer med företrädare för lokala studieförbundsenheter; delrapport i utvärderingen av Cirkeln runt 100
- Folkbildning som lokal utvecklingskraft; slutrapport från ett utvecklingsprojekt i Sörmland 2001-2002
- Kvalitativa intervjuer med deltagare, studieförbunds- och kommunrepresentanter från ett utvecklingsprojekt i Sörmland 2001-2002
- Rapport från Nationellt etikforum
- Etikdialog; Slutrapport från ett etikprojekt inom FBF 2001-2002
- Pressanalys; sammanställning och analys av pressklipp år 2002
- En utvärdering av det gemensamma kommunikationsarbetet; delrapport till förbundsmötet 2003
- En utvärdering av det gemensamma kommunikationsarbetet, slutrapport

#### **Dialog med länsbildningsförbunden**

I syfte att stärka samarbetet mellan länsbildningsförbunden och Folkbildningsförbundet samt få underlag till utveckling av samarbetsformerna erbjöd förbundskansliet länsbildningsförbunden ett heldagsbesök under 2003. Tanken från förbundets sida var att få mer kunskap om respektive länsbildningsförbunds arbetsförutsättningar och verksamhet, och samtidigt ge länsbildningsförbunden möjlighet att uttrycka önskemål på förbundet kring samarbetet med den gemensamma kommunikationen.

Tolv av de fjorton länsbildningsförbunden med personal önskade besök. Inget av de sex länsbildningsförbund som saknar personal uttryckte önskemål om dialog. Samtalen under de besök som genomfördes gav förbundet en värdefull inblick i länsbildningsförbundens arbete. Däremot uttrycktes få konkreta önskemål på förbundet eller samarbetsformerna från länsbildningsförbundens sida.

## AGERA

### Opinionsbildning och lobbning

Opinionsbildande arbete ger Folkbildningsförbundet, dess medlemmar och regionala organ möjlighet att själva sätta dagordningen, välja tidpunkt och budskap för sin påverkan.

Folkbildningsförbundets opinionsbildning syftar till att påverka människors attityd till folkbildning i positiv riktning samt att understödja lobbningsarbetet.

Lobbningsarbetet riktar sig till politiker och andra beslutsfattare.

Under 2003 har fokus för opinionsbildningen koncentrerats till att stödja det tematiska lobbningsarbetet och intressebevakningen, i synnerhet momsfrågan.

Ambitionen har varit att studieförbunden skall synas mer i den offentliga debatten på alla plan – centralt, regionalt och lokalt. För att nå framgång i opinionsarbetet krävs många insatser, av förbundet, dess medlemmar och regionala organ, men också av enskilda personer. Det krävs också bra underlag med fakta, argument och konkreta verksamhetsexempel.

Lobbningsarbetet sker strukturerat i en återkommande rytm i samverkan med länsbildningsförbunden och studieförbunden för att öka slagkraften. Tre lobbningsteman har genomförts under året:

- Studieförbundens rockmusikverksamhet och dess betydelse
- Utvecklingen av kommunernas och landstingens stöd till studieförbunden
- Studiecirkeln betydelse för folkhälsan

Dessutom har ett seminarium på temat Folkbildningens särart genomförts som ett första led i lobbningsarbetet kring SUFO 2.

I samband med lobbningsteman har debattartiklar och pressmeddelanden sänts ut.

### Momsfrågan

I maj sände Folkbildningsförbundet ut ett pressmeddelande samt debattartikeln "Momsförslag hotar folkbildningen" till riks- och lokalpress. Artikel publicerades i ett tjugotal tidningar. Ett flertal debattartiklar som byggde på förbundets underlag publicerades också i lokaltidningar runt om i landet, vid ett fyrtiotal tillfällen.

### Rockmusiktemat

Pressmeddelandet "*Från rockcirkel till svenskt musikunder*" inledde rockmusiktemat i juni. Som stöd för lobbningsaktiviteterna skrevs även debattartikeln "*Hur länge kan vi rocka fett?*" Den publicerades i Expressen, GT och Kvällsposten. Jönköpings läns bildningsförbund skrev också en debattartikel, *Cardigans började en gång som en studiecirkel*, som publicerades i ett femtontal tidningar. Studieförbundet Bildas ordförande skrev debattartikeln *Musiken utvecklar demokratin – Folkbildningen drar till sig ungdomar*, som publicerades i fyra lokaltidningar.

### Utvecklingen av kommun- och landstingsbidraget

Pressmeddelandet *Rimligt med en hundring för alla* resulterade i ett tjugotal artiklar. Ytterligare

ett femtontal baserades på förbundets pressmeddelande, men med lokal vinkling. Även lokala debattartiklar förekom. Generalsekreteraren intervjuades dessutom i Rapport och ett antal lokalradio- och lokaltvstationer. I samband med utdelningen av Silveräpplet respektive det symboliska äppelskruttet sändes också ut pressmeddelanden.

### **Folkbildning och folkhälsa**

Folkhälsotemat inleddes med pressmeddelandet *Cirkelns kraft stärker det friska*. Det kompletterades med debattartikeln *Flugfiske, flamenco och finska – gör det folk friskare?* som publicerades i drygt tjugotalet tidningar. Temat föranledde även ett femtontal debattartiklar från den regionala och lokala nivån, men även från riksdagsledamöter. Det sistnämnda möjligen som ett resultat av det lunchseminarium som förbundet arrangerade för riksdagsledamöterna.

....om rock i studieförbunden

- Rockverksamheten har mer än 100 000 engagerade, cirka 12 procent av deltagarna är tjejer.
- Mer än 10 000 band spelar i cirka 4 000 replokaler.
- Studieförbunden är engagerade i mer än 150 lokala musikhus.
- Minst 25 000 rockcirklar per år genomförs.
- Cirka 10 000 inspelningar och 15 000 arrangemang genomförs varje år.
- Cirka 600 personer arbetar heltid med lokal musikverksamhet.

Ur *Rock i cirklar*

### **Underlag för lobbingsarbetet**

Under året har tre skrifter tagits fram som levandegör folkbildningens betydelse genom tematiska exempel:

- Om rock i cirklar
- FolkbildningFolkhälsa
- Hälsa i cirklar

Skrifterna innehåller fakta och argument kring folkbildningens värden och betydelse; för enskilda personer, för lokalsamhället och för samhället i stort.

*Om rock i cirklar* och *FolkbildningFolkhälsa* är enkla och lättillgängliga skrifter för bredare spridning, medan *Hälsa i cirklar* är en fördjupad sammanställning om kopplingen mellan folkbildning och folkhälsa ur ett mer vetenskapligt perspektiv.

Vi menar att folkbildning i sig har betydelse för folkhälsan. När en människa tar steget – från passivitet till aktivitet, från stillasittande till rörelse, från ensamhet till social gemenskap – då händer något positivt. Och det oavsett om det handlar om att lära sig flugfiske, flamenco eller finska.

Ur *FolkbildningFolkhälsa*

Det är strategiskt viktigt att få många lokalt aktiva att engagera sig i opinionsarbetet. Förutom skrifterna har andra underlag tagits fram som stöd för regionala och lokala lobbingsinsatser. Materialen har på olika sätt gjorts tillgängliga för dem som vill vara aktiva i opinionsarbetet. De har skickats ut till länsbildningsförbunden samt till studieförbundens olika led via de centrala studieförbundskanslierna. En internsida har lagts upp på webbplatsen. Där läggs information och underlag för lobbingsaktiviteter upp kontinuerligt i syfte att ge studieförbund och länsbildningsförbund möjlighet att planera egna aktiviteter inför temaveckorna.

Visst material publiceras även på den externa sidan i samband med temalanseringar.

Inför rocktemat skrevs en *handledning* med tips på hur man kunde arbeta med temat lokalt. Dessutom vidareförmedlades från ABF Malmö en sammanställning av två utredningar som belyser rockmusikens värde i samhället och i folkbildningen.

Inför folkhälso temat tog förbundet förutom de två skrifterna fram ett underlag för den regionala och lokala nivån som bl a innehöll *konkreta exempel* på studieförbundens folkhälsofrämjande verksamhet.

Genom att sätta in kultur och hälsa i nya sammanhang blir det möjligt att värdera hälsa och mänskliga resurser i ett vidare perspektiv än det som traditionella uppfattningar om hälsa respektive kultur medger. I kulturaktiviteter skulle det med andra ord kunna finnas en stor, delvis outnyttjad resurs, för folkhälsan. Kanske är möjligheterna särskilt stora när det gäller att stärka det som är friskt hos människor. Kultur ger alltså möjlighet både till individens och gruppernas utveckling, samt till skapande och insikt, faktorer som visat sig vara nödvändiga i ett folkhälso perspektiv.

*Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91) citerad i Hälsa i cirkel*

Inför lobbningstemat Folkbildning och integration (februari 2004) arbetades under 2003 fram underlag i form av bl a studiematerialet *Vilket imorgon kommer jag att välja?* och exempel-samlingen *Integration pågår*.

Folkbildningsförbundet sammanställer årligen med hjälp av länsbildningsförbunden kommun- och landstingsbidragen till studieförbunden. Sammanställningen med analys publicerades i slutet av augusti.

### **Lobbningsaktiviteter**

#### **Studieförbundens rockmusikverksamhet och dess betydelse**

Personliga brev sändes till folkbildnings- och ungdomsminister Lena Hallengren, statsminister Göran Persson, näringsminister Leif Pagrotsky, kulturminister Marita Ulvskog samt demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin. Brev på temat Rockcirkeln – ungdomars demokrati- verkstad skickades också till samtliga riksdagsledamöter, Ungdomsstyrelsen, Kulturrådet samt nyckelpersoner inom folkbildningssfären.

#### **Utvecklingen av kommunernas och landstingens stöd till studieförbunden**

I september delades Silveräpplet ut vid det extra förbundsmötet till Järfälla kommun, som kraftigt ökat sitt anslag till studieförbunden. Ett symboliskt äppelskrutt delades ut till Surahammars kommun, som blev den första kommunen utanför Stockholmsområdet som inte ger något bidrag alls till studieförbunden.

### **Folkbildning och folkhälsa**

Under temaveckan kring folkbildning och folkhälsa sände förbundet personliga brev till folkbildningsminister Lena Hallengren och folkhälsominister Morgan Johansson. De ledde till uppvaktnings- respektive socialdepartementet där studieförbundens folkhälso- arbete presenterades för berörda tjänstemän samt för Lena Hallengrens politiskt sakkunnige.

Den lilla folkhälsoskriften sändes till samtliga riksdagsledamöter i samband med inbjudan till det välbesökta lunchseminarium som förbundet arrangerade i riksdagshuset. Det resulterade

bland annat i ett antal debattartiklar från riksdagsledamöter, i något fall med direkt hänvisning till seminariet, samt en riksdagsmotion. Folkbildningsförbundet ordnade även ett studiebesök för riksdagsledamöter och studieförbundsrepresentanter i Rinkeby, där stadsdelsnämnden tillsammans med ett studieförbund driver det uppmärksammade s k RASK-projektet med psykiskt funktionshindrade.

### **Nätverksträffar med riksdagsledamöter**

Folkbildningsförbundet medverkade vid en träff med riksdagsledamöterna i Jönköpings län som initierats av Jönköpings läns bildningsförbund. Momsfrågan, utvecklingen av kommun- och landstingsbidragen samt strukturomvandlingen inom studieförbunden var några av de frågor som togs upp. Förbundet genomförde även en träff med representanter för Centerpartiets riksdagsgrupp, där framför allt folkhälsofrågor lyftes fram.

## **REAGERA**

Förbundets intressebevakning innebär att försöka påverka arbetet med utredningar och propositioner i dialog med berörda handläggare i departement och myndigheter redan på förslagsstadiet, samt att lämna remissvar på viktiga betänkanden. En aktiv intressebevakning förutsätter direktkontakter med företrädare för regering, riksdag och de myndigheter som är betydelsefulla för studieförbundens arbetsvillkor. Också kontakter med andra organisationer med likartade intressen i olika frågor ingår i bevakningen.

### **Moms**

Mervärdesskatte villkoren för studieförbunden och den ideella sektorn har varit ett av de stora intressebevakningsområdena under året. Den statliga momsutredningen, som mot bakgrund av ett EU-direktiv, utrett frågan om en anpassning av Sveriges mervärdesskattebestämmelser till EU-regler avlämnade sitt slutbetänkande i månadsskiftet september/oktober 2002. Där föreslogs bl a att den generella moms befrielsen för ideella föreningar tas bort. Vissa av de möjligheter till undantag för moms för ideella organisationer som EU-direktivet ger föreslog utredningen med vissa inskränkningar. För studieförbundens del innebar förslaget att studieförbundens folkbildningsverksamhet ska vara moms befriad men enbart under förutsättning att detta inte vållar "snedvridning av konkurrensen".

Förbundet informerade medlemmarna om utredningsförslagen och arrangerade ett seminarium i samverkan med RIO i vilket en av utredningens sekreterare medverkade och presenterade utredningens förslag för företrädare för studieförbund och folkhögskolor. Under våren hölls fortlöpande kontakter med medlemmarna, de regionala organen och med andra organisationer inom den ideella sektorn.

I yttrandet över utredningen hävdar Folkbildningsförbundet att EU-direktivet medger ett fortsatt undantag från moms för ideella föreningar. Utredningens förslag om att vissa av studieförbundens studiecirkel ska vara undantagna från moms och vissa momsbeläggas, allt beroende på konkurrenssituationen på orten avvisade förbundet som orimligt. Utredningen konstaterar att en prövning om det finns en konkurrenssituation på orten, måste prövas från fall till fall och ytterst i domstol. Förbundet pekar på att detta motverkar utredningens direktiv med krav på ett system som är förutsebart och enkelt att tillämpa.

Hösten innebar fortsatt bevakning i frågan och framtagande av underlag till andra intressenter. Förbundet har också sänt ett personligt brev till statsminister Göran Persson i frågan. Med detta översändes listor med ca 140 namn på personer som under regeringens Folk rörelseforum undertecknat ett upprop med kravet att inte momsbelägga ideella föreningars verksamhet.

### **Bokföring för ideell sektor**

Förbundet medverkade under 2002 i en arbetsgrupp knuten till Bokföringsnämnden som arbetade med en rapport om bokföringsskyldighetens omfattning i ideella föreningar. Det medförde bl a att förbundet nu är en av remissinstanserna i olika redovisningsfrågor som rör den ideella sektorn.

Förbundet har under året yttrat sig över Bokföringsnämndens utkast till uttalande om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningen.

### **Distansavtalslagen**

Föregående år genomförde förbundet överläggningar med Konsumentverket rörande regler vid återbud till studiecirkel, inställande av cirkel mm mot bakgrund av Distansavtalslagens regler. Detta resulterade bl a i att Konsumentverket, som har haft regeringens uppdrag att utvärdera lagen, i en regeringsrapport i december 2002 föreslog undantag från ångerrätt för studieförbundens verksamhet. KO framförde också att Sverige i EU ska verka för att en sådan förändring blir möjlig i svensk lagstiftning.

Folkbildningsförbundet har under året yttrat sig över rapporten och understrukt behovet av ett sådant undantag.

Under 2003 enades också Konsumentverket och Folkbildningsförbundet om att överenskommelsen från 1998 om återbud till cirkel mm ska fortsätta gälla mellan parterna.

### **Statliga utredningar om folkbildningen**

Förbundet har följt arbetet med den statliga utvärderingen av folkbildningen SUFO 2 som under hösten lämnade sitt första delbetänkande, *Folkbildningens särart*. Ett lunchseminarium kring rapporten samlade ca 70 deltagare. Rapporten presenterades av utredningens huvudsekreterare Anders Ekman. Dokumentation av presentationen och den åtföljande diskussionen togs fram och publicerades på förbundets hemsida.

Utredningens kartläggning av kulturverksamheten presenterades på den amatörkulturkonferens som en arbetsgrupp inom förbundet arrangerade tillsammans med amatörkulturorganisationerna.

Under 2003 tillsatte regeringen en utredning som ska undersöka folkbildningen ur perspektivet från dem som inte deltar. Utredningen ska bl a belysa vilka grupper det är som inte deltar i folkbildningen och vad skälen är till det. Svarar folkbildningen mot dessa människors villkor? Utredaren Nina Wadensjö och utredningssekreteraren Anna Wennerstrand medverkade i ett styrelsemöte under hösten för samtal om utredningsarbetet.

### **Folkbildningens framsyn**

Arbetet med Folkbildningens framsyn har fortsatt under året. Det har gett folkbildningens organisationer möjlighet att lyfta de viktiga framtidsfrågorna och ska enligt uppdrag till Folkbildningsrådet utmynna i en rapport till regeringen under våren 2004. I FBRs planerings-

grupp för arbetet har Folkbildningsförbundet representerats av Anders Lorentzon, SV samt Kerstin Enlund, Studieförbundet Bilda.

Folkbildningsförbundet arrangerade under året aktiviteter inom ramen för framsynsarbetet. Under förbundsmötet arrangerades en forumteater på temat och under rikskonferensen med länsbildningsförbunden en diskussion kring studieförbundens roll när det gäller utvecklingen av lärcentra. I april genomfördes i samarbete med Svenska Kommunförbundet ett seminarium på temat *Folkbildning som lokal utveckling*. Seminariet samlade ett 70-tal deltagare från kommuner och studieförbund.

### **Annan intressebevakning**

Folkbildningsförbundet deltog under året i en konferens som arrangerades av utredningen om allmänna samlingslokaler.

### **Folkrörelseforum**

Generalsekreteraren har representerat Folkbildningsförbundet i arbetsgruppen inför regeringens Folkrörelseforum. Under året genomfördes tre seminarier med ett sjuttioal deltagare vardera för att behandla de frågor som prioriterats av arbetsgruppen. Det första seminariet handlade om demokrati och inflytande, det andra om bidrag och finansiering och det tredje om lagstiftning. Seminarierna låg till grund för själva Folkrörelseforum, som ägde rum i november och samlade cirka 400 deltagare. Förbundet var involverat i planeringen och medverkade i ett par seminarier under Folkrörelseforum. På initiativ av SV samlades dessutom in namnlistor med krav på att föreningslivet fortsatt ska vara momsbefriat. Dessa översändes senare till statsministern.

### **Remisser**

Folkbildningsförbundet har yttrat sig över:

- distansavtalslagen en utvärdering, regeringsrapport från Konsumentverket,
- europeisk konventet om EUs framtid, departementsskrivelse,
- föreningslivet i Sverige, rapport från SCB,
- mervärdesskatten i ett EU-rättsligt perspektiv, betänkande från mervärdesskatteutredningen,
- stöd till vuxnas lärande, departementsskrivelse från utbildningsdepartementet,
- uttalande om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningen, utkast från Bokföringsnämnden,
- validering – fortsatt utveckling av vuxnas lärande, departementsskrivelse från utbildningsdepartementet,
- åtta vägar till kunskap, gymnasiekommitténs betänkande,

samt över förslag till stadgar för Folkbildningsrådet.

## FÖRMEDLA

En av Folkbildningsförbundets viktigaste uppgifter är att sprida information både inåt till medlemmarna och utåt till beslutsfattare, opinionsbildare och andra viktiga målgrupper. Informationen syftar till att möjliggöra lokal påverkan och är nära kopplad till omvärldsanalys och aktuellt tema för kommunikationsarbetet.

### Hemsidan

I enlighet med ambitionen att göra hemsidan till navet i förbundets kommunikation, internt och externt, har fortsatt mycket arbete lagts ned på att göra sidan lättnavigerad. Samtidigt inleddes ett arbete med att organisera om materialsidorna för att det ska bli lättare att hitta, uppdatera och att snabbt lägga ut ny information. Förstasidan ska fungera som "skyltfönster" för aktuella aktiviteter och information.

Internsidan finns på Folkbildningsförbundets vanliga adress [www.studieforbunden.se](http://www.studieforbunden.se), men skyddas med lösenord. Den har under året fått nytt utseende och innehållet har delats upp i underavdelningar som återspeglar pågående aktiviteter. Besökaren kan direkt se om det finns nytt material utan att behöva gå igenom hela sidan.

Förbundskansliet har under året fått mycket positiv respons både på den öppna och på den interna platsen. När lokalavdelningarna väl kommit i kontakt med hemsidan är man positiva till den information och de underlag som kan hämtas där. Problemet är att få ut information till studieförbunden om hemsidan och var man hittar den.

### E-NYTT

Fem nummer av *E-NYTT från Folkbildningsförbundet* har getts ut under året. E-nytt publiceras i två versioner, en intern för studieförbunden och länsbildningsförbunden och en extern som publiceras på hemsidan. Den interna sändlistan omfattar studieförbundens ordförande, rektorer, centrala kanslier, FBFs styrelse och revisorer, informationsansvariga, förhandlingsdelegationen, datadelegationen, ekonomiansvariga, länsbildningsförbundens ordförande och kanslier, kanslierna på FBR, RIO och Lf. Den externa versionen kan prenumereras. Vid årets slut uppgick antalet prenumeranter till drygt 100 st. Ett av studieförbunden ABF, vidareförmedlar E-nytt till sina lokala avdelningar.

E-nytt informerar om förbundets verksamhet och om beslut i förbundsstyrelsen. Där lämnas också information om material/underlag som kan användas av studieförbunden lokalt och regionalt och av länsbildningsförbunden. Materialet hämtas från förbundets hemsida och E-nytt anvisar var och hur detta görs.

## FÖRÄDLA

För att opinionsarbete och lobbning ska vara trovärdigt och framgångsrikt måste studieförbundens verksamhet genomsyras av en hög kvalitet. Det kräver också en levande etikdiskussion såväl inom studieförbunden som mellan studieförbunden på lokal, regional och central nivå.

Kvalitetsfrågorna har haft en framträdande plats i förbundets arbete också under år 2003. Folkbildningsförbundet beslutade i december 2002 att inrätta ett permanent Nationellt etikforum

och syftet med arbetet fastställdes i mars 2003 av styrelsen. Också vid förbundsmötet behandlades etikfrågorna genom en motion från SV: ”Motion angående inrättandet av studieförbundens etiska nämnd”. De synpunkter som framfördes då fanns med som en del i beslutsunderlaget när styrelsen tog ställning till och fastställde uppgifter och arbetsformer för forumet.

Arbetet i Nationellt etikforum syftar till  
att höja och bevara en god kvalitet i folkbildningsverksamheten,  
att fungera som ”riktninggivare” och rådgivare i etiska frågor,  
att skapa samsyn mellan studieförbunden i etiska frågor,  
att öka förståelse och tillit studieförbunden emellan,  
att bidra till underlag för kompetensutvecklingsinsatser i studieförbunden.

Vid Nationellt etikforums första möte under hösten klargjordes vilka dokument som skulle ligga till grund för gruppens arbete, det vill säga de som antagits av förbundets styrelse:

- Nationellt etikforum – arbetsformer och uppgifter, 2003,
- Den goda folkbildningen, 2003,
- Slutrapport etikdialog, 2001-2002,
- Överenskommelse mellan studieförbunden, 2002,
- Studieförbundens etiska riktlinjer, 1996,
- Kulturverksamhet, 1997.

#### **Länsbildningsförbundens kvalitetsarbete**

Som ett led i etikprojektet under föregående år initierades och genomfördes ett stort antal regionala etikkonferenser i samverkan med förbundets regionala organ, länsbildningsförbunden. Under 2003 genomförde förbundet ett antal besök på länsbildningsförbunden främst för att diskutera kvalitetsarbetet och opinionsbildning/lobbning.

Samtalen visade att flertalet länsbildningsförbund prioriterat kvalitetsarbetet under året. Arbetet har bedrivits på många olika sätt. Inom några länsbildningsförbund har man koncentrerat sig på själva dialogen genom att anordna konferenser och föra diskussioner i de lokala samråden. På andra håll har man därtill granskat eller genomlyst studieförbundens verksamhet. Några länsbildningsförbund har inriktat arbetet på arrangera möten med kommunala företrädare och inom ett par länsbildningsförbund har ett arbete med kollegiala granskningar påbörjats. Oavsett vilket område som prioriterats och vilket begrepp som använts har både granskning, genomlysning och diskussioner handlat om att göra en genomgång av studieförbundens verksamhet i syfte att lyfta fram sådant som är av god eller mindre god karaktär. Vad som skiljer länsbildningsförbunden åt har snarare varit vem som är uppdragsgivare. I vissa fall har studieförbunden själva tagit initiativet till granskningen/genomlysningen och i andra fall har uppdraget varit externt. Även rapporteringsförfarandet har varierat – vissa länsbildningsförbund har först vänt sig till berörda studieförbund för kommentarer medan andra först rapporterar till den externa uppdragsgivaren. Länsbildningsförbunden har även haft olika roller i själva granskningsarbetet – vissa har spelat en aktiv roll i diskussionerna medan andra fungerat mer som processledare, d.v.s. som drivande utan att själva delta i samtalen.

En dokumentation över förbundets besök i länsbildningsförbunden har publicerats på den interna delen av hemsidan.

## **SAMVERKAN**

Förbundets samverkansuppgifter består både av medverkan i verksamhetsprojekt efter särskilt beslut i styrelsen och samverkan i mer administrativ betydelse. Exempel på den senare samverkansformen är förbundets förhandlingsverksamhet och dataverksamheten Gustav.

### **Länsbildningsförbunden**

Förbundets samverkan med länsbildningsförbunden har inriktats på det gemensamma kommunikationsarbetet och under året har stor uppmärksamhet ägnats åt kvalitetsarbetet.

Som en följd av Folkbildningsförbundets omorganisation och den översyn av förbundets regionala organisation som presenterades vid förbundsmötet 2001 gav förbundsmötet följande uppdrag:

att Folkbildningsförbundet svarar för att en utvärdering av det gemensamma kommunikationsarbetet gentemot den strategiska planen och den gemensamma handlingsplanen för kommunikation genomförs inför förbundsmötet 2003.

Utvärderingen som baserade sig på några gemensamma insatser inom kommunikationsområdet redovisas ovan under avsnittet *kommunikation*.

Under 2002 fördelade Folkbildningsförbundet 1 505 000 kronor i *statsanslag* till länsbildningsförbunden för information och administration. Anslaget utbetalas och redovisas till Statens kulturråd i samband med kulturstödet till ideella föreningar (se Kulturverksamhet).

### **Rikskonferensen**

En *Rikskonferens* med länsbildningsförbundens och Folkbildningsförbundets personal genomfördes i maj i Karlskrona och arrangerades av Blekinge läns bildningsförbund. Konferensen fokuserade på kollegialt utbyte, opinionsarbete och etikfrågor.

### **Verksamhetskonferensen**

Den årliga *konferensen för länsbildningsförbundens ordförande och konsulenter och förbundsstyrelsen* hölls i Farsta i november. Under konferensen medverkade tre företrädare för lokala samråd som presenterade arbetet i dessa. På programmet stod bl a de krympande kommunala bidragen och hur den utvecklingen ska kunna vändas samt kvalitetsfrågorna. Ett del av konferensen behandlade frågan om hur man möter media, bl a med hjälp av några praktikfall.

### **Nordiskt**

Under verksamhetsperiodens senare del har förbundet aktivt försökt påverka Nordiska ministerrådets kommande beslut om att ta bort de s k blockbidragen för nordiskt samarbete studieförbunden emellan.

Kansliet har upprätthållit kontakten med övriga nordiska samråd i första hand genom att delta i nordiska generalsekreterarmöten samt i e-postdiskussioner.

### **Kulturverksamhet**

Folkbildningsförbundet har fastställt kriterier för och fördelat det statliga anslaget för 2003 på 3 427 000 kr till länsbildningsförbunden. Medlen fördelas av länsbildningsförbunden till *kulturprogramverksamhet i ideella föreningar utan anslutning till studieförbunden*.

Redovisning av den verksamhet som genomfördes med stöd av anslaget under år 2002 har lämnats till Statens Kulturråd. Uppgifterna inhämtas från länsbildningsförbunden och sammanställs och bearbetas av förbundet. År 2002 genomfördes 2 032 kulturprogram vilket innebar en minskning med 2,5 % jämfört med föregående år. Antalet deltagare uppgick till ca 200 000 och antalet medverkande var knappt 9 000. I genomsnitt var antalet deltagare 98 st och antalet medverkande 4 st per program. Huvuddelen av programmen var offentliga. De bidragsgrundande kostnaderna uppgick till ca 11,2 miljoner kronor.

En särskild arbetsgrupp har under året fortsatt de diskussioner med *amatörkulturens organisationer* som inleddes under föregående år. Under hösten arrangerades en amatörkulturkonferens som samlade ca 35 deltagare från studieförbund, amatörkulturorganisationer, Ungdomsstyrelsen, Svenska Kommunförbundet och Kulturrådet m fl. Under konferensen presenterades SUFO:s kartläggning "Folkbildningen och kulturen" av utredningens sekreterare Anders Ekman. Konferensen arbetade också fram idéer till ett antal gemensamma aktiviteter som kommer att presenteras i en dokumentation.

### **Projekt**

#### **Jämställdhet och kvinnofrid**

Folkbildningsförbundet beviljades i februari medel från regeringen för att ta fram ett studiematerial på temat jämställdhet och kvinnofrid. Materialet skulle erbjudas studieförbund och invandrarorganisationer. Medlen ansöktes ur ett särskilt anslag för jämställdhetsinsatser avseende utsatta flickor i patriarkala familjer.

Under året tillsattes en expertgrupp med sakkunniga inom området, samt en referensgrupp med studieförbundsrepresentanter. Förutom manus till studiematerialet *Vilket imorgon kommer jag att välja?* togs en marknadsföringsfolder fram för studieförbundsavdelningarnas räkning, samt en inbjudan till konferensen *Vi väljer morgondagen* som ägde rum i februari 2004.

#### **Flexibla studiecirklar för alla**

Folkbildningsförbundet beviljades 400 000 kronor från Centrum för flexibelt lärande för att ta fram ett studiematerial som ska förbereda deltagare för flexibelt lärande. Materialet har arbetats fram under 2003 i samarbete med referenspersoner i studieförbunden. Det består av ett ledar- och ett deltagarmaterial som ska kunna användas i fysiska cirklar.

#### **Informatörsnätverket**

INFO NET, nätverket med studieförbundens informationsansvariga, har haft fyra träffar under året. Fokus har legat på erfarenhetsutbyte samt de tematiska lobbingsaktiviteterna. Två träffar har genomförts med webbredaktörsnätverket, där studieförbunden i några fall representeras av samma personer som i informatörsnätverket.

#### **Musiknätverket**

På initiativ från studieförbundens musikansvariga bildades ett musiknätverk under året. Nätverket hade fyra träffar som i huvudsak ägnades åt förberedelser för rockmusiktemat samt utvärdering av detsamma. Nätverket fungerade bl a som referensgrupp i arbetet med skriften *Om rock i cirklar*.

#### **Gustav**

Under 2003 fortsatte konverteringen av programmet Gustav till Microsofts nya .NET miljö. Den nya versionen av Gustav började levereras till studieförbunden i slutet av året. Den omfattar

ytterligare fyra fristående applikationer; *GustavAdmin* för uppdatering av databaser och administration av databasrättigheter, *GustavExportImport* för export respektive import av arrangemang, ledare och deltagare i syfte att slå samman flera databaser, *GustavEkonomiExport* för export av ekonomidata från Gustav till flera olika ekonomisystem samt *GustavLöneExport* för export av lönetransaktioner till externa lönesystem.

Medborgarskolan, som nu har anslutits till de övriga sju studieförbunden, var först ut att installera det nya systemet. Dess inträde i Gustav har, förutom sedvanliga utbildningsinsatser, inneburit ett omfattande antal kursdagar under året. Regelbundna möten har hållits med studieförbundens Gustavansvariga och med ett antal arbetsgrupper som har jobbat med olika kravspecifikationer. Information om Gustavs och de övriga applikationernas utveckling och förvaltning lämnas fortlöpande på Gustavgruppens hemsida [www.gustav.it](http://www.gustav.it).

Datadelegationen har haft fyra möten under året.

### **Arbetsrättslig förhandlingsverksamhet**

Till Folkbildningsförbundets samverkansuppgifter hör förhandlingsverksamheten för studieförbundens räkning. Som "arbetsgivarorganisation" på cirkelledarområdet träffar förbundet kollektivavtal om löner och anställningsvillkor, svarar för löpande rådgivning till avdelningar och studieförbunden centralt i arbetsrättsliga frågor och i frågor om tolkning och tillämpning av avtalet. Förbundet företräder avdelningarna i centrala tvisteförhandlingar och bistår med rådgivning inför lokala förhandlingar.

De förhandlingar om pensionsvillkor för deltids- och visstidsanställda cirkelledare som inleddes under föregående år har fortsatt utan att leda till någon uppgörelse. Förhandlingarna sker mot bakgrund av *Lagen om förbud mot diskriminering av deltids- och visstidsanställda* och ändrade tjänstepensionsavtal på arbetsmarknaden i övrigt. De speciella arbetstids- och anställningsvillkor som gäller för en stor grupp cirkelledare av vilka endast ett mindre antal har cirkelledarskapet som yrke, innebär att det är svårt att hitta en lösning som ger ett rimligt pensionsutfall för den enskilde till en rimlig insats från arbetsgivaren. Kontakter har tagits med olika försäkringsgivare under året.

Också den partsgemensamma arbetsgrupp som undersökt förutsättningar för en gemensam lönestatistik avseende cirkelledare har träffats vid ett flertal tillfällen.

Sammanställningen av cirkelledarstatistik avseende 2002 har skett med hjälp av studieförbundsavdelningarna och studieförbunden centralt. Antalet cirkelledare i studieförbunden tillsammans uppgick till ca 150 000 st. Av dessa var 100 000 engagerade i medlemsorganisationsverksamhet. De fullgjorde i genomsnitt 73 timmar per år. Ca 800 cirkelledare var tillsvidareanställda och arbetade i genomsnitt 727 undervisningstimmar per år. De resterande ca 49 000 cirkelledarna var timanställda.

### **Övrig förhandlingsverksamhet**

De upphovsrättsliga avtalen med STIM, BONUS Presskopia och SAMI som förbundet träffat för studieförbundens räkning har varit oförändrade.

Inom samtliga avtalsområden svarar förbundet för rådgivning och informationsinsatser till medlemmarna i första hand till de centrala studieförbundskanslierna men också vid behov till avdelningarna.

Tre nummer av Avtalsinformation har utgivits.

Avtalet med Microsoft som ger studieförbunden möjlighet att inhandla programvaror till förmånliga villkor har omförhandlats under året.

## **INRE DEMOKRATI**

### **Styrelsens arbete**

Styrelsens arbete under året har inriktats på kvalitetsfrågorna, att följa arbetet med SUFO 2 och Folkbildningens framsyn, förbundets lobbingsarbete efter de teman som beslutats samt Nordiska frågor. Därtill har arbetet med den interna demokratin fortsatt genom uppföljning av de förslag som lämnades föregående år av 3 R-gruppen vilka bland annat innebar förslag till ändring av styrelsen sammansättning och förbundets stadgar.

### **Ändrade stadgar**

Som en följd av 3 R-gruppens förslag, som styrelsen antog som sina egna, önskade styrelsen förändra storlek, sammansättning och val av förbundsstyrelsen samt öka förbundsmötets inflytande. Förslag till ändring av stadgarna sändes på remiss till studieförbund och länsbildningsförbund och ett extra förbundsmöte kallades under hösten att besluta om stadgarna.

De nya stadgarna som antogs av det extra förbundsmötet innebar att ordförande och styrelse väljs direkt på förbundsmötet. Styrelsen består av ordförande och tio ledamöter och nominering görs av medlemmarna d v s studieförbunden och dessa uppmanas att nominera minst två namn var. Också ombudsfordelningen till förbundsmötet ändrades så att det nu endast är medlemmarna som har rätt att utse ombud till förbundsmötet. Länsbildningsförbunden utser två adjungerade ledamöter till förbundsstyrelsen och har rätt att sända deltagare till förbundsmötet.

Förbundsmötet ska också fastställa en riktningsgivande ekonomisk ram för det studieförbundsgemensamma arbetet i förbundet (exkl Gustav) och Folkbildningsrådet.

### **Förbundsmöten**

Ordinarie förbundsmöte hölls i april månad. Till ny ordförande för förbundet fram till det extra förbundsmötet valdes Elsie Bäcklund Sandberg. På förbundsmötet behandlades förutom de stadgebundna frågorna också en preliminär utvärdering av det gemensamma kommunikationsarbetet. Mötet avslutades med en forumteater med anknytning till arbetet med Folkbildningens framsyn.

Extra förbundsmöte hölls i september och beslutade om ändrade stadgar för förbundet. Till ny ordförande valdes Åke Gustavsson. Den utvärdering av det gemensamma kommunikationsarbetet som var ett uppdrag från förbundsmötet 2001 presenterades. I samband med förbundsmötet utdelades förbundets Silveräpple till Järfälla kommun som var den kommun som stod för den största procentuella ökningen av kommunbidraget till studieförbunden under 2003.

I samband med val till styrelse enligt de nya stadgarna konstaterade valberedningen särskilt att medlemmarna i kommande nomineringar bör sträva efter en jämnare könsfördelning.

### **Ordförandekonferensen**

En ordförandekonferens genomfördes för tredje året i rad på Hufvudsta Gård i syfte att skapa en mötesplats för samtal kring gemensamma framtids- och policyfrågor bland studieförbundens förtroendevalda ordförande. Denna gång deltog även förbundsstyrelsen. Kvalitetsarbetet, den gemensamma kommunikationen samt 3 R-gruppens förslag var några av de frågor som behandlades.

### **Folkbildningsrådet**

Som en av rådets tre medlemmar har förbundet deltagit i de MO-samråd där övergripande frågor som budgetunderlag för folkbildningen och rådets egen verksamhetsplanering och budgetram behandlats. Under början av året presenterade förbundet de förslag från 3 R-gruppen som styrelsen antagit som sina egna som bl a innebär att förbundet önskar ge FBR mer renodlade myndighetsuppgifter och stärka förbundets främjarroll.

### **Förbundskansli**

Generalsekreterare	Maicen Ekman
Administrativ chef	Ann-Mari Lindgren
Administrativ sekreterare	Pia Thorell
Samordnare/kommunikatör	Christine Cars-Ingels 85 % (t o m 2003-11-30) Christian Gustavsson (fr o m 2003-12-01)
Informatör/webbansvarig	Lill Perby

### ***Gustavgruppen***

Datachef	Maria Olsson
Systemutvecklare	Inka Hiltunen
Programmerare	Jonas Boman Per Falk Olof Nilsson

Medelantalet helårsarbetande var 9,85 under året varav 5 i Gustav-gruppen.

Kansliet har under året köpt tjänster för projektledning rörande flexibelt lärande och integrationsprojektet. Gustavgruppen har köpt tjänst med anledning av det omfattande konverteringsarbetet av Gustav.

## ORGANISATION

### Beslutsorgan – arbetsgrupper – regionala organ (studieförbundens namn anges nedan i förkortad form)

#### Förbundsstyrelse (t o m 23 september 2003)

##### Ordinarie ledamöter

Elsie Bäcklund Sandberg, *ordförande*  
Anders Gradin, *vice ordförande*  
Sven-Åke Pettersson, ABF  
Rolf Carlsson, SISU  
Kerstin Enlund, Bilda  
Per Gustavsson, SV  
Jan-Sture Karlsson, Folkuniversitetet  
Leif Kindblom, Studieförbundet  
PA Landström, TBV  
Einar Malmström, Sensus  
Anders Castberger, NBV  
Christer Wilestam, Medborgarskolan  
Anders Lorentzon, länsbildningsförbunden  
Kjell Wåglin, länsbildningsförbunden  
Pia Thorell, *personalrepresentant*  
Maicen Ekman, *generalsekreterare, föredragande*  
Ann-Mari Lindgren, *adjungerad sekreterare*

##### personliga suppleanter

Peter Wärner, ABF  
Mikael Santoft, SISU  
Urban Hermansson, Bilda  
Kristina Båth Sägänger, SV  
Lillemor Blomqvist Olsson, Folkuniversitetet  
Karl-Arne Eriksson, Studieförbundet  
Mats Spånberg, TBV  
Mats Bernerstedt, Sensus  
Christina Åkerblom, NBV  
Per Forsell, Medborgarskolan  
Britt-Marie Andersson, länsbildningsförbunden  
Peter Johansson, länsbildningsförbunden

#### Förbundsstyrelse (fr o m 24 september 2003)

Åke Gustavsson, *ordförande*  
Elsie Bäcklund Sandberg, *nom. av ABF*  
Rolf Carlsson, *nom. av SISU*  
Anders Castberger, *nom. av NBV*  
Kerstin Enlund, *nom. av Bilda*  
Anders Gradin, *nom. av SV*  
Jan-Sture Karlsson, *nom. av Folkuniversitetet*  
Leif Kindblom, *nom. av Studieförbundet*  
Einar Malmström, *nom. av Sensus*  
Sten Persson, *nom. av TBV*  
Christer Wilestam, *nom. av Medborgarskolan*

##### adjungerade

Anders Lorentzon, länsbildningsförbunden  
Kjell Wåglin, länsbildningsförbunden  
Pia Thorell, *personalrepresentant*  
Maicen Ekman, FBF, *generalsekreterare och föredragande*  
Ann-Mari Lindgren, FBF, *sekreterare*

Förbundsstyrelsen har hållit åtta sammanträden varav ett tvådagarsmöte. I presidiet som existerade fram till det extra förbundsmötet i september månad ingick Elsie Bäcklund Sandberg, Jan-Sture Karlsson, Rolf Carlsson och Maicen Ekman. Ann-Mari Lindgren var adjungerad sekreterare. Presidiet sammanträdde två gånger.

#### Revisorer

Ordinarie  
Gunnar Bäckström  
Anders Manheden  
Mats Blomgren, *aukt revisor*

##### Suppleanter

Cecilia Palm  
Kerstin Grahn  
Birgitta Bjelkberg, *aukt revisor*

#### Valberedning

Per-Olof Öhrn, Bilda *sammankallande*  
Karl-Arne Eriksson, Studieförbundet  
Lars-Berge Kleber, Örebro län bildningsförbund  
Stefan Svensson, ABF  
Anna-Britta Åkerlind, SV

#### Datadelegation

Bengt Carlsson, SISU, *ordförande*  
Björn Wall, ABF, *vice ordförande*  
Torbjörn Blomé, Sensus  
Ingvar Torkelsson, Bilda  
Mats Spånberg, TBV  
Lennart Lundin, NBV  
Esbjörn Melin, SV  
Maria Olsson, FBF, *föredragande*  
Ann-Mari Lindgren, FBF, *sekreterare*

#### Förhandlingsdelegation

Ordinarie ledamöter  
Jan-Sture Karlsson, Folkuniversitetet, *ordförande*  
*suppleant: Birgitta Strindberg*  
Håkan Grass, ABF, *vice ordförande*  
*suppleant: vakant*  
Torbjörn Blomé, Sensus  
*suppleant: vakant*  
Bengt Carlsson, SISU  
*suppleant: vakant*  
Christina Åkerblom, NBV  
*suppleant: Lennart Lundin*  
Karl-Arne Eriksson, Studieförbundet  
*suppleant: vakant*  
Ewa Sjögren-Söderlund, Medborgarskolan  
*suppleant: Peter Munkhammar*  
Esbjörn Melin, SV  
*suppleant: Ingela Ek*  
Björn Olsson, Bilda  
*suppleant: Ingvar Torkelsson*  
Britt-Marie Wiclander, TBV  
*suppleant: Sören Österberg*  
Ann-Mari Lindgren, FBF, *föredragande och sekreterare*

#### Förhandlingsgrupp

Jan-Sture Karlsson, Folkuniversitetet, *ordförande*  
Håkan Grass, ABF  
Esbjörn Melin, SV  
Ann-Mari Lindgren, FBF

#### Nationellt etikforum

Jan-Sture Karlsson, *ordförande*  
Birgit Jansson, Medborgarskolan  
Ruben Baggström, NBV  
David Sundén, Sensus  
Kerstin Koumbis, Folkuniversitetet  
Sven-Åke Petersson, ABF  
Karl-Christian Overgaard, SISU  
Urban Hermansson, Bilda  
Anders Lorentzon, SV  
Rolf Josefsson, Studieförbundet  
Mats Spånberg, TBV  
Christine Cars-Ingels, FBF, *sekreterare (t o m 2003-11-30)*  
Christian Gustavsson, FBF, *sekreterare (fr om 2003-12-01)*

**Nätverk för studieförbundens informationsansvariga**

Helen Oljons, ABF  
Anette Riedel, Folkuniversitetet  
Karin Schager, Medborgarskolan  
Kerstin Johansson, NBV  
Max Lauritzson, SISU  
Cecilia Edin, Sensus  
Per Gustafsson, SV  
Eva Stenvång, Studieförbundet  
Boel Algulin, Bilda  
Anna Dahlgren, TBV  
Maicen Ekman, FBF, *ordförande*  
Christine Cars-Ingels, FBF (t om 2003-11-30)  
Christian Gustavsson, FBF (fr om 2003-12-01)

**Nätverk för studieförbundens webbansvariga**

Klara Sjöström, ABF  
Öivind Henriksson, ABF  
Lill Perby, FBF  
Anette Riedel, Filkundiversitetet  
Animor Dobrovich, Folkuniversitetet  
Karin Schager, Medborgarskolan  
Torsten Sundberg, Sensus  
Burt von Bolton, Studieförbundet

**Nätverk för studieförbundens musikansvariga**

Marianne Högmark, ABF  
Marianne Boestad, Folkuniversitetet  
Sven Fasth, NBV  
Fredrik Olofsson, Sensus  
Mats Bjerde, Bilda  
Lars Haraldsson, Studieförbundet  
Bertil Laneby, SV  
Björn Brunnberg, TBV  
Maicen Ekman, FBF  
Christine Cars-Ingels, FBF (t om 2003-11-30)  
Christian Gustavsson, FBF (fr om 2003-12-01)

**Expertgrupp integration**

Seyran Duran, Kurdistan Kvinnoförbund i Sverige  
Isak Reichel, Stockholms stads integrationsförvaltning  
Kenneth Ritzén, Uppsala kommun  
Magnus Sjögren Sensus  
Alexandra Ålund, Linköpings universitet

**Referensgrupp integration**

Ulla Tengling, ABF  
Åsa Danielsson, Sensus  
Karin Ekerman, Studieförbundet  
Susanne Ayoub, Bilda

**Grupp Gustav-ansvariga**

Gunnel Karlén, ABF  
Ann Åström, Bilda  
Jan Lundéen, Medborgarskolan  
Lennart Lundin, NBV  
JanOlof Svensson, Sensus  
Lisa Lundin, SISU  
Birgitta E Andersson, SV  
Helen Andersson, TBV

**IT-ansvariga nätverk**

Stefan Svensson, ABF  
Lena Nilsson, Bilda  
Animor Dobrovich, Folkuniversitetet  
Jan Lundéen, Medborgarskolan  
Tommy Nilsson, Sensus  
Lars Strandberg, TBV  
Bosse Ljungqvist, Västra Götalands bildningsförbund  
Kjell Wäglin, Bildningsförbundet Mittnorrand

**Arbetsgrupp Folkbildningen och amatörkulturen**

Lillemor Sjölund, ABF  
Karin Ekerman, Studieförbundet  
Ulf Lindén, SV

**REGIONALA ORGAN**

Stockholms Läns Bildningsförbund  
Ingemar Josefsson, *ordförande*  
Britt Lindmark, *konsulent*

Uppsala Läns Bildningsförbund  
Ove Hultquist, *ordförande*  
Inger Eriksson, *konsulent*

Länsbildningsförbundet Sörmland  
Per Hjertzell, *ordförande*  
Jan-Eric Rosenqvist, *konsulent*

Östergötlands bildningsförbund  
Anders Lorentzon, *ordförande*  
Åke Carlsson, *konsulent*

Jönköpings läns bildningsförbund  
Ingrid Jansson, *ordförande*

Kronobergs läns bildningsförbund  
Britt-Marie Andersson, *ordförande*  
Peter Johansson, *konsulent*

Kalmar läns bildningsförbund  
Lars-Olof Sjöstedt, *ordförande*

Gotlands bildningsförbund  
Wiveka Schwartz, *ordförande*

Blekinge läns bildningsförbund  
Lars-Inge Kjellberg, *ordförande*  
Peter Johansson, *konsulent*

Skånes bildningsförbund  
Kjell Högberg, *ordförande*  
Britt Jägfeldt, *konsulent*

Hallands bildningsförbund  
Ingvar Karlsson, *ordförande*  
Sven Karlsson, *konsulent*

Västra Götalands Bildningsförbund  
Hans-Inge Sältenberg, *ordförande*  
Anna-Pia Högberg/Bosse Ljungkvist, *konsulent*

Folkbildarna i Värmland  
Carlgöran Holm, *ordförande*

Örebro läns bildningsförbund  
Lars Berge Kleber, *ordförande*  
Bo Zetterlund, *konsulent*

Västmanlands länsbildningsförbund  
Birgitta Sellén, *ordförande*  
Monica Olofsson-Karlsson, *konsulent*

Dalarnas bildningsförbund  
Lars Holmbom, *ordförande*

Gävleborgs läns bildningsförbund  
Nils Westling, *ordförande*

Bildningsförbundet Mittnorrland  
Stefan Fax, *ordförande*  
Kjell Wåglin, *konsulent*

Västerbottens läns bildningsförbund  
Tore Brännlund, *ordförande*  
Yvonne Sawert, *konsulent*

Norrbottnens bildningsförbund  
Jan-Erik Åhman, *ordförande*  
Anita Hollström, *konsulent*

#### **Medlemskap**

Folkbildningsförbundet är medlem i

- Biblioteksmuseiföreningen i Borås
- Folkbildningsrådet
- Vetenskap och Allmänhet

#### **REPRESENTATION**

##### **Arbetsmarknadsstyrelsen**

*Kulturarbetsdelegationen*  
Britt Lindmark, Stockholms lbf

##### **Biblioteksmuseiföreningen i Borås**

Sven Karlsson, Hallands bildningsförbund

##### **Folkbildningsrådet**

*Vårens representantskapsmöte*  
Rolf Carlsson, nom. av SISU  
Michael Ekdahl, nom. av Sensus  
Maicen Ekman, nom. av FBF  
Anders Gradin, nom. av SV  
Jan-Sture Karlsson, nom. av Folkuniversitetet  
Leif Kindblom, nom. av Studieförbundet  
Monica Sjöqvist, nom. av TBV  
Sten Törnblom, nom. av FBF  
Börn Wall, nom. av ABF  
Christina Åkerblom, nom. av NBV  
Per Olof Öhrn, nom. av Bilda

##### *Höstens representantskapsmöte*

Lillemor Blomquist Olsson, nom. av Folkuniversitetet  
Rolf Carlsson, nom. av SISU  
Anders Castberger, nom. av NBV  
Michael Ekdahl, nom. av Sensus  
Karl-Arne Eriksson, nom. av Studieförbundet  
Anders Gradin, nom. av SV  
Gunilla Granlund, nom. av TBV  
Åke Gustavsson, nom. av FBF  
Anna Kempe, nom. av Bilda  
Sven-Åke Pettersson, nom. av ABF  
Christer Wilestam, nom. av Medborgarskolan

##### *Styrelsen*

Bernt Gustavsson  
Leif Linde  
Kent Johansson  
Majléne Westerlund Panke  
Elsie Bäcklund, Sandberg, *adjungerad* (t om 2003-09-24)  
Åke Gustavsson, *adjungerad* (fr o m 2003-09-25)

##### *IT-strategigrupp*

Jan Lundén (Medborgarskolan)  
Tommy Nilsson (Sensus)

##### *Beredningsgrupp för uppföljning av fördelningsmodellen för statsbidrag*

Karl-Arne Eriksson (Studieförbundet)  
Björn Wall (ABF)

*Arbetsgrupp för översyn av FBRs stadgar*  
Ann-Mari Lindgren (FBF)

##### *Planeringsgrupp för Folkbildningens Framsyn*

Kerstin Enlund (Bilda)  
Anders Lorentzon (SV)

##### *Revisor*

Mats Blomberg

##### *Valberedningen*

Elsie Bäcklund Sandberg/Åke Gustavsson

##### **Forskningsforum**

*Arbetsgrupp material modern biologi*  
Peter Wärner (ABF)  
Marianne Boestad (Folkuniversitetet)

##### **Folkrorelseforum**

*Arbetsgrupp*  
Maicen Ekman (FBF)

##### **Nordens folkliga akademi, NFA**

*Representantskapet*  
Tryggvi Adalsteinsson (Örebro lbf)

##### **Nordiska samorganisationernas generalsekreterare**

Maicen Ekman (FBF)

##### **Rådet för folkbildningsfrågor Linköpings universitet**

Britt Arvidsson (Bilda)  
Lasse Haraldsson (Studieförbundet)  
Sven-Åke Pettersson (ABF)

##### **Svenska språknämnden**

*Medlemsförsamlingen*  
Jan-Sture Karlsson (Folkuniversitetet)

##### **Universitetet i Uppsala**

*Nämnden för Carl Cederblads fond*  
Inger Eriksson (Uppsala läns bildningsförbund)  
Lars Häger (Studieförbundet)  
Föreningen för folkbildningsforskning - en ledamot

##### **Vetenskap och Allmänhet**

*Styrelsen*  
Jan-Sture Karlsson (Folkuniversitetet)

## EKONOMI

Folkbildningsförbundet är en allmännyttig ideell organisation med uppgift att genom omvärldsanalys, kommunikation och samverkan stärka medlemmarnas – de tio studieförbundens ställning i samhället. Förbundets regionala organ är länsbildningsförbunden, vilka är egna juridiska personer med egen ekonomi. En av samverkansuppgifterna för förbundet är dataverksamheten Gustav där sju av studieförbunden var engagerade år 2003, med ett åttonde på väg. Gustav finansieras av medverkande studieförbund och enligt förbundets stadgar ska dataverksamhetens ekonomi hållas åtskild från förbundets ekonomi i övrigt.

Balans- och resultaträkningen visar förbundets samlade ekonomi. I bilagorna redovisas resultatet för de två verksamheterna var för sig.

### **Folkbildningsförbundet exklusive Gustav**

Bokslutet visar ett överskott på 1 120 142 kronor. För år 2003 beslutade styrelsen om att förbundets finansiering skulle ske genom ett avlyft av studieförbundens statsbidrag samt att föreslå förbundsmötet besluta om en medlemsavgift per studieförbund och år om 1 000 kronor. Ett beslut som också fattades av förbundsmötet i april. De sammanlagda intäkterna översteg budget med ca 2,3 miljoner kronor. 1 094 000 kronor utgjordes av återförda medel från Folkbildningsrådets överskott. Styrelsen beslutade i april 2003 att medlen skulle återföras till Folkbildningsförbundet och disponeras för kommunikationssatsningar 2003 och 2004. Medlen har inte nyttjats under 2003. Årets resultat påverkas därmed av de återförda medlen. I bokslutet har beloppet förts från balanserat eget kapital till “ändamålsbestämda medel - kommunikation”.

Förbundet har under året beviljats projektmedel om drygt 1,1 miljoner kronor för att ta fram ett studiematerial om uppväxt och föräldraskap mellan kulturer, flexibelt lärande, dokumentation av Sörmlandsprojektet samt för ett seminarium inom ramen för Folkbildningens framsyn.

Verksamhetens *kostnader* översteg budget med ca 1,3 miljoner kronor där en stor del avser de nämnda projekten. Under 2003 hölls både ordinarie och ett extra förbundsmöte på grund av stadgeändring. Därutöver har i enlighet med styrelsens ambitioner omfattande kommunikationssatsningar gjorts trots att bemanningen vid förbundskansliet inte fullt ut uppgått till de sammanlagt fem heltidsarbetande som budgeterats. Då framförallt personalkostnaderna varit lägre än budget rymdes de större kommunikationskostnaderna utan att de från FBR återförda medlen nyttjats under året.

Ränteintäkterna blev något högre än budgeterat.

Förbundets egna kapital uppgår vid årsskiftet till ca 7,5 miljoner kronor. Av dessa är ca 2,2 miljoner kronor avsatt till ändamålsbestämda medel - merparten för opinionsbildnings- och kommunikationsinsatser. Styrelsen har i samband med bokslutsarbetet beslutat att under kommande år föra en diskussion om hur det egna kapitalet ska nyttjas på ett strategiskt sätt. De under 2003 återförda medlen från Folkbildningsrådet kommer att nyttjas för projektet “lokal mobilisering” som styrelsen beslutat om i samband med verksamhetsplaneringen. Under kortfristiga skulder fanns vid årsskiftet en skuld till Gustav motsvarande i princip Medborgarskolans del av utvecklingskostnaderna som var förbundet tillhanda sista december. Medlen har överförts till Gustavs konto omedelbart i början av januari månad.

## **Gustav**

Dataverksamhetens resultat visar ett överskott om 1 469 437 kronor. Intäkterna blev ca 1,4 miljoner högre än budgeterat främst beroende på att Medborgarskolan har anslutit sig till den gemensamma dataverksamheten och erlagt sin del av utvecklingskostnaden. Bland annat mot den bakgrunden har också utbildningsverksamheten under 2003 haft en större omfattning än planerat.

De samlade kostnaderna blev ca 450 000 kronor lägre än budget främst beroende på lägre personalkostnader. Avskrivning inventarier var något lägre än budgeterat. Ränteintäkterna översteg budget med ca 67 000 kronor.

Gustav egna kapital uppgår till ca 4,6 miljoner kronor. Av dessa kommer 1,2 miljoner kronor, enligt beslut i Datadelegationen, att återföras till medverkande studieförbund under första kvartalet 2004. I bokslutet har motsvarande belopp därför förts från balanserat eget kapital till ändamålsbestämda medel.

Förbundsstyrelsen föreslår förbundsstyrelsen besluta

- att godkänna årsbokslutet och den ekonomiska berättelsen
- att årets överskott om 1 120 142 kronor balanseras i ny räkning varvid det balanserade kapitalet uppgår till 5 256 206 kronor.

**Resultaträkning FBF och Gustav**

<b>Intäkter</b>		<u>Resultat 2003</u>	<u>Budget 2003</u>	<u>Resultat 2002</u>
Statsbidrag	Not 1	6 294 000	5 200 000	3 890 000
Statsbidrag datasamverkan Gustav	Not 2	2 356 363	3 826 000	3 603 066
		8 650 363	9 026 000	7 493 066
Medlemsavgift studieförbund		10 000	10 000	1 242 522
Förbundsmöte		0	5 000	0
Konferenser		47 485	0	71 300
Utvecklingsinsats Mbsk		1 200 000	0	
Utbildning av användare Gustav		410 099	180 000	245 775
Försäljning av trycksaker		52 670	15 000	35 750
Sålda tjänster		106 673	110 000	119 363
Projektbidrag	Not 3	1 167 000	0	125 000
Övriga intäkter		5 805		28 923
		2 999 732	320 000	1 868 633
<b>Summa intäkter</b>		<b>11 650 095</b>	<b>9 346 000</b>	<b>9 361 699</b>
<b>Kostnader</b>				
Förbundsmöte		89 796	60 000	0
Konferenskostnad		0	30 000	98 132
Kommunikation		689 077	525 000	1 353 791
Etik		2 617	40 000	2 820
Omvärldsanalys		0	20 000	56 806
Samarbete länsbildningsförbunden		173 198	180 000	38 765
Utvärderingar		167 796	150 000	0
Förhandlingsverksamhet		19 559	50 000	12 712
Projekt		1 424 987	0	125 000
Kommunal/lokal samverkan		0	100 000	0
Internationellt		528	20 000	12 341
Utbildning av användare Gustav		67 662	43 000	38 208
Lokalkostnader		756 643	745 000	714 425
Kontorskostnader		1 080 794	1 191 000	1 286 873
Löner/köp av tjänster		3 604 364	3 865 000	3 384 420
Lönebikostnader		2 008 308	2 014 000	1 974 687
Övriga personalkostnader		227 054	367 000	559 686
Tjänster jur.person Gustav		287 031	310 000	0
Avskrivning inventarier		285 130	350 000	278 748
<b>Summa kostnader</b>		<b>10 884 544</b>	<b>10 060 000</b>	<b>9 937 414</b>
<b>Verksamhetens resultat</b>		<b>765 551</b>	<b>-714 000</b>	<b>-575 715</b>
<b>Finansiella intäkter och kostnader</b>				
Ränteintäkter Gustav		107 557	40 000	112 757
Ränteintäkter		247 034	200 000	239 665
Summa finansiella intäkter		354 591	240 000	352 422
<b>Årets resultat</b>		<b>1 120 142</b>	<b>-474 000</b>	<b>-223 293</b>

Bokslut per 2003-12-31

## Balansräkning FBF och Gustav

### TILLGÅNGAR

<b>Anläggningstillgångar</b>		03-12-31	02-12-31
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	Not 4	100 961	159 382
Inventarier Gustav	Not 4	269 171	64 945
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		370 132	224 327

### Omsättningstillgångar

<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		233 576	67 049
Övriga kortfristiga fordringar		19 880	275 762
Förutbet kostn och upplupna intäker		106 290	111 016
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		359 746	453 827

### Kassa o Bank

Likvida medel	Not 5	13 232 390	10 210 429
---------------	-------	------------	------------

**Summa tillgångar** 13 962 268 10 888 583

### SKULDER OCH EGET KAPITAL

#### Eget kapital

Balanserat kapital		4 136 064	5 453 357
Årets resultat		1 120 142	-223 293
Ändamålsbestämda medel	Not 6	2 177 104	1 083 104
<b>Summa eget kapital</b>		7 433 310	6 313 168

#### Långfristiga skulder

Knut Kjellbergs fond		71 692	70 156
----------------------	--	--------	--------

#### Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder		1 034 562	266 157
Skatteskulder		74 349	73 859
Datasamverkan Gustav	Not 2	4 657 367	3 187 930
Övriga kortfristiga skulder		129 077	95 963
Upplupna kostn och förutbet intäkter		561 911	881 350
<i>Summa kortfristiga skulder</i>		6 457 266	4 505 259

**Summa skulder och eget kapital** 13 962 268 10 888 583

## Redovisnings- och värderingsprinciper

Bokslutet har upprättats i enlighet med bokföringslagen.

## Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över den bedömda ekonomiska livslängden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Inventarier 2 - 5 år

## NOTER

### Not 1

<b>Statsbidrag</b>	<b>2003</b>
Statsbidrag	5 200 000
Återförda medel från Folkbildningsrådet	<u>1 094 000</u>
	6 294 000

### Not 2

<b>Statsbidrag Datasamverkan Gustav</b>	<b>03-12-31</b>	
Ej förbrukade medel från föregående år	3 187 930	
Statsbidrag	3 825 800	
Resultat 1999	-284 551	-284 551
Resultat 2000	-496 173	-496 173
Resultat 2001	-1 078 813	-1 078 813
Resultat 2002	-702 934	-702 934
Resultat 2003	-1 469 437	
Tidigare reserverat till datadelegationens förfogande	<u>-625 459</u>	<u>-625 459</u>
Ej förbrukade medel till balansräkning	<u>-4 657 367</u>	
	2 356 363	

### Not 3

<b>Projektbidrag</b>	
Förberedande kurs i flexibelt lärande CFL	400 000
Utvärdering Sörmlandsprojektet Kommunförb.	100 000
Framsyn FBR	17 000
Jämställdhet och kvinnofrid	<u>650 000</u>
	1 167 000

### Not 4

<b>Inventarier</b>	<b>03-12-31</b>
Ingående anskaffningsvärde	1 401 857
Årets anskaffning	430 936
Utrangerat under året	<u>-284 939</u>
Utgående anskaffningsvärde	1 547 854
Ingående ack avskrivningar	-1 177 530
Årets avskrivningar	-285 130
Utrangerat	<u>284 938</u>
Utgående ack avskrivningar	-1 177 722
Bokfört värde	370 132

**Not 5****Likvida medel**03-12-31

Kassa	157
Kassa Gustav	1 224
Företagskonto bank FBF	5 867 100
Räntefond	4 082 510
Datasamverkan Gustav	1 240 144
Räntefond Gustav	<u>2 041 255</u>
	13 232 390
I likvida medel ingår Knut Kjellbergs fond med kronor	71 692

**Not 6****Ändamålsbestämda medel**03-12-31

Till styrelsens förfogande	119 810
Till opinionsbildning	811 798
Till förhandlingsverksamhet	151 496
Till kommunikation 2003-2004	1 094 000
	<u>2 177 104</u>

**Not 7****Kostnad utb. användare Gustav**

Lokalhyra	50 000
Personalkostnader "utbildare"	220 000
Avskrivning inventarier	65 000
"Kringkostnader" utb anv.	<u>68 000</u>
	403 000

Bilaga 1

**Resultaträkning 2003**

**Folkbildningsförbundet**

<b>Intäkter</b>	<u>Resultat 2003</u>	<u>Budget 2003</u>	<u>Resultat 2002</u>
Statsbidrag	5 200 000	5 200 000	3 338 000
Återförda medel fr FBR	1 094 000	0	552 000
<i>Summa statsbidrag</i>	6 294 000	5 200 000	3 890 000
Medlemsavgift stfb	10 000	10 000	1 242 522
Konferenser	47 485	0	71 300
Försäljning av trycksaker	52 670	15 000	35 750
Förbundsmötet	0	5 000	0
Sålda tjänster	106 673	110 000	119 363
Projektbidrag	1 167 000	0	125 000
Övriga intäkter	5 804	0	3 667
	1 379 631	130 000	355 080
<b>Summa intäkter</b>	<b>7 683 631</b>	<b>5 340 000</b>	<b>5 487 602</b>
<b>Kostnader</b>			
Förbundsmöte	89 796	60 000	0
Konferenskostnad	0	30 000	98 132
Kommunikation	689 077	525 000	1 353 791
Etikarbete	2 617	40 000	2 820
Omvärldsanalys	0	20 000	56 806
Samarbete länsbildningsförbund	173 198	180 000	38 765
Utvärderingar	167 796	150 000	0
Förhandlingsverksamhet	19 559	50 000	12 712
Projekt	1 424 987	0	125 000
Kommunal/lokal samverkan	0	100 000	0
Internationellt	528	20 000	12 341
Lokalkostnader	516 000	520 000	485 970
Kontorskostnader	604 429	575 000	653 016
Löner/köp av tjänster	1 807 005	2 025 000	1 743 474
Lönebikostnader	1 104 348	1 045 000	1 110 741
Övriga personalkostnader	101 536	100 000	174 690
Avskrivning inventarier	109 649	100 000	82 302
<b>Summa kostnader</b>	<b>6 810 524</b>	<b>5 540 000</b>	<b>5 950 560</b>
<b>Verksamhetens resultat</b>	<b>873 107</b>	<b>-200 000</b>	<b>-462 958</b>
<b>Finansiella intäkter och kostnader</b>			
Ränteintäkter	247 034	200 000	239 665
<b>Resultat</b>	<b>1 120 142</b>	<b>0</b>	<b>-223 293</b>

Bilaga 2

Resultaträkning 2003

Datasamverkan Gustav

<b>Intäkter</b>		<u>Resultat 2003</u>	<u>Budget 2003</u>	<u>Resultat 2002</u>
Statsbidrag	not 2	3 825 800	3 826 000	4 306 000
Utbildning av användare		410 099	180 000	245 775
Utvecklingsinsats Mbsk		1 200 000	0	0
Övriga intäkter				25 256
<b>Summa intäkter</b>		<b>5 435 899</b>	<b>4 006 000</b>	<b>4 577 031</b>
<b>Kostnader</b>		<u>Resultat 2003</u>	<u>Budget 2003</u>	<u>Resultat 2002</u>
Utbildning användare	not 7	67 662	43 000	38 208
Lokalkostnader		240 643	225 000	228 455
Kontorskostnader		476 365	616 000	633 857
Löner		1 797 359	1 840 000	1 640 946
Lönebikostnader		903 960	969 000	863 946
Övriga personalkostnader		125 518	267 000	384 996
Tjänster jur. person		287 031	310 000	0
Avskrivningar inventarier	not 4	175 481	250 000	196 446
<b>Summa kostnader</b>		<b>4 074 019</b>	<b>4 520 000</b>	<b>3 986 854</b>
<b>Verksamhetens resultat</b>		<b>1 361 880</b>	<b>-514 000</b>	<b>590 177</b>
<b>Finansiella intäkter och kostnader</b>				
Ränteintäkter		107 557	40 000	112 757
<b>Resultat</b>		<b>1 469 437</b>	<b>-474 000</b>	<b>702 934</b>

Stockholm 2004-02-16

Åke Gustavsson, ordförande  
Elsie Bäcklund Sandberg  
Rolf Carlsson  
Anders Castberger  
Kerstin Enlund  
Anders Gradin

Jan-Sture Karlsson  
Leif Kindblom  
Einar Malmström  
Sten Persson  
Christer Wilestam

Vår revisionsberättelse har avgivits 2004- 02-27

.....  
Gunnar Bäckström

.....  
Anders Manheden

.....  
Mats Blomgren  
Auktoriserad revisor

## Till förbundsmötet i Folkbildningsförbundet

org nr 802005-7157

Vi har granskat bokslutet och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Folkbildningsförbundet för år 2003. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om bokslutet och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att bokslutet inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i bokslutet. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har handlat i strid med föreningens stadgar. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Bokslutet har upprättats i enlighet med bokföringslagen och god redovisningssed i Sverige.

Styrelsens ledamöter har enligt vår bedömning inte handlat i strid med föreningens stadgar. Vi tillstyrker att förbundsmötet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 27 februari 2004

Gunnar Bäckström

Anders Manheden

Mats Blomgren  
Auktoriserad revisor